

Grzegorz Bucior

WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRAC MAGISTERSKICH W KATEDRZE RACHUNKOWOŚCI UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

REQUIREMENTS ADDRESSED TO MASTER'S THESIS AT THE DEPARTMENT ACCOUNTING UNIVERSITY OF GDAŃSK

Katedra Rachunkowości, Uniwersytet Gdański
ul. Armii Krajowej 101, 81-824 Sopot, e-mail: grzegorz@bucior.pl

Summary. The proper preparation of the master's thesis is an important part of educational process, which should aim at education graduates are creative, competent, bringing credit to the university. To achieve an appropriate level of master's thesis must include the precise requirements addressed to them. Standard thesis must be respected regardless which worker unit is the promoter of the student. This demand was the cause of the definition of the unified requirements of the master's thesis created in the Department of Accounting UG. This article aims to provide these requirements.

Słowa kluczowe: ocena studentów, praca magisterska.

Key words: master's thesis, students marking.

WSTĘP

W trakcie toczącej się dyskusji o reformie szkolnictwa wyższego w Polsce niekiedy zgłaszany jest postulat zniesienia obowiązku pisania i tzw. egzaminacyjnej obrony pracy magisterskiej oraz zastąpienia go inną formą końcowego egzaminu magisterskiego. Postulat taki przybrał nawet formę rządowego projektu zmian przepisów w tym zakresie (założenia projektu likwidującego obowiązek pisania prac magisterskich były przyjęte przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2007 roku), który nie został jednak wprowadzony w życie. Niewykluczone jednak, iż kwestia zasadności stosowania prac magisterskich w obecnej formie powróci przy okazji kolejnych zmian w prawie szkolnictwa wyższego. Krytycy prac magisterskich wskazują, iż obecnie nie mają one dydaktycznego znaczenia, ponieważ:

- zbyt duże są grupy seminaryjne, co uniemożliwia promotorom właściwą opiekę i nadzór nad procesem tworzenia pracy magisterskiej;
- coraz większa jest możliwość dokonywania oszustw przez studentów ze względu na łatwy dostęp do usług, głównie przez Internet, oferujących gotowe prace magisterskie;
- zbyt dużo jest prac promowanych w jednostkach organizacyjnych uczelni w stosunku do kadry naukowo-dydaktycznej, co powoduje nieprawidłowości w procesie recenzowania prac.

Mimo to wydaje się, że rezygnacja z prac magisterskich byłaby niewłaściwa, w szczególności na kierunkach ekonomicznych. Należy natomiast tak opracować i konsekwentnie stosować procedurę tworzenia, przyjmowania i zaliczania pracy magisterskiej, aby stała się narzędziem, dzięki któremu student nauczy się zdobywania wiedzy, formułowania wypo-

wiedzi czy obrony tez. Kluczowe zatem powinno być odpowiednie sformułowanie wymagań stawianym pracom magisterskim.

Celem artykułu jest przedstawienie standardów stosowanych w Katedrze Rachunkowości Uniwersytetu Gdańskiego w odniesieniu do promowanych przez jej pracowników prac magisterskich.

ROLA PRACY MAGISTERSKIEJ

Podstawowa rola pracy magisterskiej jest związana z ukończeniem studiów, ponieważ napisanie, przyjęcie przez promotora, złożenie w dziekanacie i zdanie egzaminu magisterskiego jest niezbędnym warunkiem ukończenia studiów II stopnia. Egzamin magisterski, zwany potocznie obroną pracy, jest przeprowadzany przed specjalnie powołaną w tym celu komisję, złożoną z przewodniczącego (zwykle dziekana lub prodziekana wydziału), promotora pracy i recenzenta. Pozytywne odpowiedzi na pytania egzaminacyjne, złożone przez recenzenta, z zakresu problematyki poruszanej w pracy są warunkiem uzyskania dyplomu ukończenia studiów II stopnia i przyznania tytułu magistra.

Najważniejszym celem pracy jest cel dydaktyczny, choć nie jest, a przynajmniej nie powinien być to cel jedyny. W literaturze przedmiotu wskazuje się na naukowy cel pracy magisterskiej. Praca magisterska, będąc pierwszym istotnym etapem pracy naukowej, powinna mieć charakter twórczy. Właściwa praca nad nią umożliwia seminarzyście poznanie mechanizmu, technik i reguł pracy naukowej. Jednocześnie zwraca się uwagę na wzajemny związek celu dydaktycznego i celu naukowego, ponieważ nie jest możliwe osiągnięcie zadowalającego poziomu pierwszego celu, jeśli nie zostanie zrealizowany cel drugi (Bartkowiak 1998). Samodzielne przygotowanie pracy magisterskiej pozwala osiągnąć szczegółowe cele, mające charakter dydaktyczny i naukowy, do których należy zdobycie (Szkutnik 2005):

- umiejętności stawiania problemu badawczego i hipotez pod kierunkiem promotora;
- wiedzy w zakresie specjalności i tematu badania;
- technicznej umiejętności zbierania materiałów, dokonywania spostrzeżeń, obserwacji, tj. wykonywania badań z zastosowaniem określonych metod, technik i narzędzi badawczych,
- umiejętności korzystania z literatury, czyli z dorobku innych autorów, co jest ważne dla pracy naukowej, będącej połączeniem obcego dorobku myślowego z rezultatami własnych badań;
- umiejętności krytycznego omawiania stanu badań i konfrontowania go z materiałami źródłowymi;
- umiejętności przedstawiania na piśmie swoich przemyśleń, wywodów i osiągnięć, z uwzględnieniem elementarnych zasad pisarstwa naukowego;
- umiejętności posługiwania się zdobytą wiedzą i samodzielnego poszerzania jej w przyszłości poprzez lekturę publikacji specjalistycznych.

Cel naukowy jest realizowany przez nadanie pracy magisterskiej atrybutów charakterystycznych dla pracy naukowej, przede wszystkim poprzez pełne, obiektywne, logiczne i analityczne przedstawienie opisywanej problematyki. W praktyce realizacja celu naukowego pracy magisterskiej nie oznacza, że praca ma opisywać nowe zjawiska, fakty czy wnosić do zasobu wiedzy nowe elementy. Pozytywna ocena powinna wynikać, przede wszystkim,

z dydaktycznej poprawności, ale też z pomysłowości, oryginalności i samodzielności przy tworzeniu pracy magisterskiej.

CECHY PRAC MAGISTERSKICH PISANYCH POD KIERUNKIEM PRACOWNIKÓW KATEDRY RACHUNKOWOŚCI UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Pracownicy Katedry Rachunkowości Wydziału Zarządzania UG są zobowiązani do dbania o to, aby prace, które są pisane pod ich kierunkiem spełniały wymogi określone uchwałą Rady Wydziału z 29.12.2006 roku. Wymogi te są dostosowane do specyfiki prac promowanych w ramach Katedry. Modyfikacja standardów wydziałowych jest wynikiem dyskusji w ramach Katedry – w ten sposób wypracowane zasady są przestrzegane przez jej pracowników w trakcie prowadzenia seminariów magisterskich.

Porównanie wydziałowego i katedralnego standardu, w odniesieniu do prac magisterskich, przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Wymogi dotyczące prac magisterskich na Wydziale Zarządzania i w Katedrze Rachunkowości

Lp.	Wymagania Wydziału	Wymagania Katedry
1	Temat pracy magisterskiej powinien odpowiadać zainteresowaniom naukowym studenta oraz planowi badawczemu jednostki (katedry, instytutu), w której praca ta powstaje.	Promowane są prace dotyczące zagadnień związanych z rachunkowością i innych dyscyplin z nią związanych.
2	W pracy magisterskiej student powinien się wykazać opanowaniem wiedzy przynajmniej z kilku dyscyplin ekonomicznych, a także znajomością metod i technik analizy zjawisk ekonomicznych.	Prace powinny być pisane przy wykorzystaniu zasady „od ogółu do szczegółu”. Dzięki temu prezentacja zagadnienia szczegółowego poprzedzona jest zawsze opisaniem zjawisk i obserwacji o ogólniejszym charakterze co wymaga sięgnięcia do teorii mikro- lub makroekonomii, finansów publicznych, finansów przedsiębiorstw itp.
3	Istotną część pracy magisterskiej powinny stanowić: sformułowanie zagadnienia badawczego, wybór i charakterystyka metod badawczych służących do rozwiązania danego problemu badawczego, praktyczne rozwiązanie tego problemu, prezentacja i interpretacja uzyskanych wyników.	Właściwa konstrukcja pracy musi zawierać takie elementy, jak: – uzasadnienie wyboru tematu; – określony cel; – wskazanie stosowanych metod badawczych, wśród których powinny się znaleźć co najmniej: metoda analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metoda analizy dokumentów źródłowych; – teoretyczna część składająca się zwykle z 2–3 rozdziałów przy wykorzystaniu metody analizy i krytyki piśmiennictwa; – praktyczna część zawierająca opis badań empirycznych; – zestaw wniosków i ocen studenta będących rezultatem wykonanych badań.
4	W pracy magisterskiej student powinien scharakteryzować dotychczas opublikowane osiągnięcia innych autorów w rozwiązywaniu danego problemu badawczego. Zaleca się korzystanie zarówno z bibliografii polsko-, jak i obcojęzycznej.	Dopilnowanie, aby seminarzysta w trakcie pracy, stosując metodę analizy piśmiennictwa, korzystał z odpowiedniego zbioru publikacji. Przy czym zwraca się szczególną uwagę, aby w tym zbiorze znajdowały się pozycje uznanych autorów, mające charakter rozpraw naukowych. Podczas spotkań wskazuje się na zalety korzystania z literatury obcojęzycznej, choć nie jest to traktowane jako obowiązek.

cd. tab. 1

Lp.	Wymagania Wydziału	Wymagania Katedry
5	Problem badawczy, o którym mowa w pkt 3, powinien dotyczyć szeroko pojętych ekonomicznych aspektów wybranego fragmentu rzeczywistości. Jego analiza zaś powinna mieć charakter oryginalnego empirycznego badania, z wykorzystaniem poznanych w okresie studiów metod i technik badawczych.	Przyjęty w Katedrze zakres problematyki przedstawianej w pracach magisterskich obejmuje zagadnienia z rachunkowości jednostek sektora prywatnego i publicznego, analizy ekonomicznej, finansów przedsiębiorstw oraz finansów publicznych. Obowiązkowym elementem pracy musi być charakterystyka i opis wniosków z badań empirycznych przeprowadzanych w przedsiębiorstwach lub innych badanych jednostkach.
6	Badanie empiryczne może być w pracy magisterskiej zastąpione oryginalną propozycją autora dotyczącą wybranych aspektów metodycznych lub metodologicznych analizy zjawisk z dziedziny ekonomii i zarządzania.	Ta możliwość jest wykorzystywana przez studentów rzadko. Pomijając trudność w tworzeniu tego rodzaju prac, należy zwrócić uwagę, iż rachunkowość, jako dziedzina odwołująca się w sposób szczególny do praktyki, niejako narzuca podejmowanie zagadnień opartych na empirycznym badaniu.
7	Za pracę magisterską może być uznana praca powstała w ramach studenckiego ruchu naukowego, jeśli spełnia wyżej sformułowane wymagania.	Przy pomocy pracowników Katedry działa Koło Naukowe Rachunkowości. Efektem jego aktywności są między innymi badania mające głównie charakter badań empirycznych, które bywały wykorzystywane w pracach magisterskich.
8	Zaleca się, aby objętość pracy magisterskiej wynosiła 50–60 stron (przy wielkości czcionki „12” i interlinii 1,5 wiersza).	Prace promowane w Katedrze mają zwykle 60–80 stron. Ich większa od standardowej objętość wynika często z konieczności dodawania załączników w postaci dokumentów źródłowych, sprawozdań itp.

Wskazując na specyfikę prac magisterskich tworzonych w ramach Katedry, należy podkreślić szerokie spektrum podejmowanych zagadnień. W zakresie prac badawczych i dydaktycznych prowadzonych przez Katedrę znajdują się zagadnienia związane z szeroko pojętą rachunkowością oraz z dziedzinami z nią powiązanymi, takimi jak: finanse publiczne, finanse przedsiębiorstw czy mikroekonomia. Obecnie w Katedrze pracuje 25 osób, które zajmują między innymi:

- rachunkowością przedsiębiorstw produkcyjnych i handlowych – zarówno w ujęciu finansowym, jak i zarządczym;
- rachunkowością jednostek sektora publicznego;
- rachunkowością sektora finansowego (banki, ubezpieczyciele);
- rachunkowością podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej.

Wśród pracowników Katedry jest 4 samodzielnych pracowników naukowych, 11 adiunktów, 2 starszych wykładowców, 8 asystentów.

Grupy seminaryjne, liczące od 10 do 20 studentów, prowadzą wszyscy samodzielni pracownicy naukowcy oraz adiunkci. Skład osobowy Katedry gwarantuje, iż deklarowana przez seminarzystę chęć prowadzenia badań z konkretnej dziedziny zostanie uwzględniona na podstawie uczestniczenia w seminarium prowadzonym przez właściwego pracownika.

W Katedrze podkreśla się rolę promotora w doborze problematyki poruszanej przez magistrantów. Rozumieć przez nie należy, między innymi, obowiązek wskazywania studentom korzyści z podejmowania trudniejszych tematów. Należy jednak podkreślić, że rzadko zainteresowania studenta wykraczają poza tradycyjną problematykę z zakresu rachunkowości finansowej lub zarządczej. Wybrane tematy prac magisterskich przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Tytuły wybranych prac magisterskich pisanych w Katedrze Rachunkowości

Tytuł pracy	Rok obrony
Amortyzacja środków trwałych w ujęciu podatkowym i bilansowym	2009
Analiza sprawozdań finansowych jako źródło oceny finansowej przedsiębiorstwa	2009
Budżetowanie działalności jednostek budżetowych	2008
Ewidencja dochodów i wydatków budżetowych w gminie	2009
Ewolucja polskiego systemu zabezpieczenia społecznego	2009
Finansowanie środków trwałych na wyższych uczelniach publicznych	2008
Gmina jako element systemu podatkowego w Polsce	2010
Inwentaryzacja aktywów i pasywów przedsiębiorstwa	2008
Kalkulacja kosztu wytworzenia usługi edukacyjnej w szkolnictwie wyższym	2008
Koszty pracy w ujęciu bilansowym i podatkowym	2010
Leasing jako źródło finansowania inwestycji przedsiębiorstwa	2009
Plan finansowy w wojewódzkich jednostkach budżetowych	2008
Podatki lokalne jako źródła dochodów budżetowych w gminie	2009
Podatkowe dochody samorządu terytorialnego transferowane przez organy administracji państwowej	2008
Polityka rachunkowości w samorządowej jednostce budżetowej	2009
Przedawnione zobowiązania podatkowe	2008
Rachunek oraz kalkulacja kosztów usług medycznych	2008
Rachunkowość i sprawozdawczość oświatowych jednostek budżetowych	2009
Rachunkowość stowarzyszenia na przykładzie Gminnego Uczniowskiego Klubu Sportowego „Bellator”	2009
Rachunkowość wojskowej jednostki budżetowej	2009
Rozliczanie kosztów utrzymania nieruchomości mieszkaniowej	2009
Sposoby finansowania majątku przedsiębiorstwa handlowego	2009
Sprawozdawczość finansowa i budżetowa gminy	2009
Wycena i ewidencja kontraktów długoterminowych w przedsiębiorstwie budowlanym	2008
Wycena i ewidencja podatku odroczonego w Przedsiębiorstwie Budowlano-Usługowym „Cyntex” SA	2009

OCENA PRAC MAGISTERSKICH

Poprawność przebiegu procesu tworzenia pracy magisterskiej oraz właściwy jej poziom formalny, stylistyczny i merytoryczny jest weryfikowany na podstawie kilkuelementowej oceny, na którą składa się:

- bieżąca ocena efektów osiągniętych przez magistranta, przeprowadzana przez prowadzącego seminarium;
- ostateczna ocena gotowej pracy magisterskiej przez promotora;
- recenzja pracy magisterskiej;
- ocena egzaminu magisterskiego.

Zasady bieżącej oceny pracy magisterskiej stosowane w Katedrze wiążą się z koniecznością ścisłego przestrzegania przyjętego harmonogramu dotyczącego tworzenia poszczególnej części pracy magisterskiej. Ponieważ zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych seminaria magisterskie trwają obecnie 3 semestry, harmonogram określa wymóg systematycznego pisania i przedstawiania promotorowi kolejnych rozdziałów. Niedopuszczalne jest oddanie pracy dopiero pod koniec ostatniego seminarium. Zwykle, choć

nie jest to regułą stosowaną przez wszystkich pracowników Katedry, aby uzyskać semestralne zaliczenie seminarium, student musi oddać:

- pierwszy rozdział w pierwszym semestrze seminarium magisterskiego,
- całość części teoretycznej w drugim semestrze,
- gotową pracę w trzecim semestrze.

Końcowa ocena pracy magisterskiej, przeprowadzana przez promotora, składa się z oceny trzeciego (ostatniego) seminarium magisterskiego oraz z recenzji pracy. Recenzja ta ma postać arkusza, w którym ocenie są poddane cechy pracy oraz jej elementy (rys. 1). Arkusz oceny pracy magisterskiej dotyczy również recenzji.

Ocena pracy magisterskiej

przeprowadzona przez promotora / recenzenta

Temat pracy:

Imię i nazwisko studenta: Nr albumu:

		Ocena punktowa w ramach podanego obok limitu	Limit punktów
1	Samodzielność studenta w przeprowadzeniu badań		0–10 pkt
2	Zgodność treści pracy z jej tematem		0–10 pkt
3	Ocena układu pracy, struktury, podziału treści, kompletność		0–20 pkt
4	Ocena a merytoryczna pracy (w tym oryginalność ujęcia problemu, dobór metod i narzędzi badawczych)		0–40 pkt
5	Ocena doboru i wykorzystania źródeł		0–15pkt
6	Ocena formalnej strony pracy (przypisy, język)		0–5 pkt
		Suma	

Pracę oceniam na (właściwe zakreślić):

b. dobry **dobry plus** **dobry** **dostateczny plus** **dostateczny** **niedostateczny**
 (91–100 pkt) (81–90 pkt) (66–80 pkt) (56–65 pkt) (41–55 pkt) (do 40 pkt)

Krótkie uzasadnienie oceny (w tym uwagi krytyczne):

Rys. 1. Arkusz oceny pracy magisterskiej dla promotora i recenzenta na Wydziale Zarządzania UG

Egzamin magisterski wymaga uzyskania pozytywnej oceny recenzenta. Na Wydziale Zarządzania UG prace magisterskie pisane pod opieką adiunktów są recenzowane przez osoby będące samodzielnymi pracownikami naukowymi. W przypadku, gdy promotorem pracy jest samodzielny pracownik naukowy, recenzentem może być adiunkt. Inną zasadą przestrzeganą na Wydziale Zarządzania UG jest dobór recenzenta pracy magisterskiej spoza Katedry, w której powstała praca. Daje to możliwość otrzymania niezależnej opinii recenzenta oraz pozwala na uzyskanie odmiennego spojrzenia na kwestie poruszane w pracy.

Ostatnim elementem weryfikacji procesu tworzenia pracy magisterskiej jest ocena egzaminu magisterskiego. Podczas tego egzaminu student jest zobowiązany odpowiedzieć na 3 pytania ułożone przez recenzenta. Na Wydziale Zarządzania UG pytania te odnoszą się do problematyki przedstawionej w pracy magisterskiej, choć nie muszą tej problematyki bezpośrednio dotyczyć.

PODSUMOWANIE

Właściwe przygotowanie pracy magisterskiej jest istotnym elementem procesu dydaktycznego, który powinien zmierzać do wykształcenia absolwentów kreatywnych i kompetentnych, przynoszących chlubę uczelni. Napisanie dobrej pracy magisterskiej nie jest łatwe, wymaga od piszącego oraz promotora właściwego przygotowania metodycznego i merytorycznego, a przede wszystkim świadomości, że jest to niezwykle istotny składnik systemu studiowania. Praca taka jest bowiem „wizytówką” absolwenta, świadcząca o tym, jak wykorzystał okres studiów, w jakim stopniu jest dojrzały i przygotowany do zajmowania określonych stanowisk czy kontynuowania studiów (Gazda 2005). Dla uzyskania właściwego poziomu prac magisterskich konieczne jest, między innymi, dokładne określenie wymagań. Student, rozpoczynając nauczanie na określonym kierunku studiów i później wybierając określoną specjalność, powinien wiedzieć, jakimi cechami musi charakteryzować się jego praca. Należy tego przestrzegać niezależnie od tego, kto jest promotorem. Wymóg stosowania jednego standardu był przyczyną ustalenia jednolitych wymagań dotyczących prac magisterskich pisanych w Katedrze Rachunkowości UG.

PIŚMIENNICTWO

- Bartkowiak L.** 1998. Redagowanie pracy magisterskiej. Poznań, Wydaw. Uczelniane AM.
- Gazda Z.** 2005. Poradnik metodyczny i przewodnik bibliograficzny do pisania prac dyplomowych na kierunku ekonomia. Kielce, Wydaw. WSEiA.
- Szcutnik Z.** 2005. Metodyka pisania pracy dyplomowej. Poznań, Wydaw. Poznańskie.

